

י"ב בשבט, תשע"ז, 8.2.2017

גיליון מס' 546

פרשת בשלח

"לחם מן השמים", ומשנת תורה ועבודה

מאת דב גוטליב, משואות יצחק

"הנני ממטיר לכם לחם מן-השמים.. למען אֲנִסְנֶנּוּ"...

על פסוק זה תמהו המפרשים. כיצד ניתן להגדיר את פרשת המן כניסיון? הרמב"ן רואה במילים "למען אֲנִסְנֶנּוּ" לְנִסְתָּךְ, לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר בְּלִבְךָ הִתְשַׁמַּר מִצְוַתוֹ אִם לֹא" (דברים, ח,ב). הוכחה לכך שהניסיון התבטא בהעמדת העם במתח מתמיד ובחיי תלות ודוחק. "שלא ידעו עצה לנפשם וייכנסו במדבר גדול, לא מקום לחם, ואין בידם כלום מן המן, אבל ירד דבר יום ביומו וחס השמש ונמס, וירע בו אליו מאוד. וכל זה עשו לשמור מצוות השם, ללכת כאשר יצווה". מתוך כך ניתן ללמוד שהניסיון היה בקיום על מזון לא מורגל, זר ובמשורה – חיים מדבריים ספרטניים וקשים – מבלי שהדבר יגרע מדבקותם בה.

אך ישנם אחרים שגורסים את ההפך הגמור: המן מאפשר חיים קלים שאין עמם עמל ויגיעה או טורח פרנסה, חיים ללא דאגות כאשר צרכיו של העם ניתנים לו "מידו הפתוחה והרחבה".

כיצד פרשנות זו עולה בקנה אחד עם ה"ניסיון"?

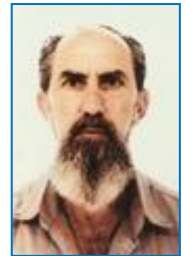
הרמב"ם למשל (המורה ג', כ"ד) רואה בפרשת המן עדות בפני העולם כי ה" דואג לכלכל את הפורשים לעבודתו, ומתדבקים בו בכל נפשם. בזאת הוא הולך בעקבות מאמר חז"ל כי "לא ניתנה תורה אלא לאוכל המן", היינו שלומדי תורה חייבים להיות משוחררים מכל עול של פרנסה, על מנת להתמסר לעבודת ה'. נדמה שהדברים מוצגים כמצב היפותטי, כחזון אידיאלי, כמעין "הלכתא למשיחא". אך יש להודות שהרמב"ם עצמו, למשך תקופה לא מבוטלת בחייו, אכן נתמך כלכלית על ידי אחיו דוד (עד למותו בטביעה בים ההודי). לדבריו "הוא היה נושא ונותן בשוק ומרוויח ואני יושב לבטח (ולומד)". (אגרות עמ' רל)

מכל מקום בקביעתו ההלכתית ההחלטית (הלכות ת.ת.ג) הוא מציין ש"כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה, ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חילל את השם וביזה את התורה...ונוטל חייו מן העולם הבא... אמרו חכמים: אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם". (מסתבר שבעניינינו האישי, תמיכה כלכלית על ידי בן משפחה קרוב אינה נחשבת צדקה). ובפרושו למסכת אבות הוא עומד על טעותם של "בני אדם לחשוב בסכלות גמורה, שזה מחייב וראוי שיעזרו החכמים והתלמידים והאנשים המתעסקים בתורה, ותורתם אומנותם... שאנחנו

כשנעיין בדברי חז"ל לא נמצא אצלם שהיו מבקשים ממון מבני אדם ולא היו מקבצים ממון לשיבות הנכבדות והיקרות ולא לראשי גלויות, ולא לדיינים ולא למרביצי תורה..."!

כמובן שהיו מי שחלקו על הרמב"ם, הרי ניתן למצוא גישות ושיטות שונות אצל חז"ל. רבי אליעזר המודעי מסיק מפרשת המן: "ולקטו דבר יום ביומו, שאסור לאדם לדאוג למחר... כל מי שיש לו לאכול היום ואומר מה אוכל מחר, הרי זה מחוסר אמונה". רבי שמעון בר יוחאי שולל לגמרי את הדאגה לפרנסה באומרו: "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. הא כיצד? היה יושב ודורש ולא יודע מהיכן הוא אוכל ושותה ומהיכן הוא מתכסה". לעומתם רבי יהושע (במכילתא) סבור שאדם חייב לעסוק בפרנסתו ללא הרף, ואף לדאוג את דאגת המחר, כשם שבמן הכינו ולקטו מערב שבת על שבת, ולא סמכו על ניסים: "שנה אדם שתי הלכות בשחרית, שתי הלכות בערבית ועוסק במלאכתו כל היום, מעלין עליו כאילו קיים את כל התורה כולה!"

דב גוטליב, יליד אנגליה, חבר משואות יצחק. למד ספרות והיסטוריה באוני' לונדון ומקצועות הקודש בבית מדרש לרבנים Jews college. עלה ארצה עם רעייתו נעמי בשנת 1964. עסק בחקלאות. בהוראה ובמקצועות שונים במוסדות האיזור ובישיבת עין צורים. ריכז את החינוך, כיהן כמזכיר פנים ולקה חלק בוועדות שונות. עוסק כיום בעיקר בחקר עצמאי של תולדות תרבויות העמים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il